

Sygn.akt III AUa 1316/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Maria Jolanta Kazberuk

SO del. Sławomir Bagiński

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 grudnia 2013 r. w B.

sprawy z odwołania Z. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę emerytury od 1 października 2011 r.

na skutek apelacji wnioskodawczyni Z. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 czerwca 2013 r. sygn. akt III U 386/13

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. i wznowia Z. Z. wypłatę emerytury od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r.

Sygn. akt III AUa 1316/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 12 października 2011 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726), wstrzymał Z. Z. wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku. Organ rentowy wskazał, że jest zobowiązany do wstrzymania wypłaty emerytury z uwagi na nierozwiązanie przez ubezpieczoną stosunku pracy wskutek wejścia w życie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z. Z., powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132), w dniu 26 listopada 2012 złożyła w organie rentowym wniosek o wznowienie wypłaty emerytury.

Wskutek rozpoznania powyższego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 21 grudnia 2012 roku wznowił wnioskodawczyni wypłatę świadczenia od dnia 22 listopada 2012 roku, tj. od dnia opublikowania

w/w wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw oraz uchylił decyzję z dnia 12 października 2011 roku w części, w jakiej dotyczy ona wstrzymania wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku.

Na podstawie kolejnej decyzji z dnia 12 kwietnia 2013 roku w/w organ rentowy odmówił Z. Z. uchylecia decyzji z dnia 12 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta wstrzymuje wypłatę emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

Z. Z. w odwołaniu od decyzji w/w organu rentowego z dnia 12 kwietnia 2013 roku domagała się jej zmiany i uchylenia decyzji tego organu z dnia 12 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta wstrzymuje wypłatę emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku oraz nakazania organowi rentowemu wypłaty emerytury za w/w okres wraz z ustawowymi odsetkami.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania wyrokiem z dnia 18 czerwca 2013 roku odwołanie oddalił. Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 12 października 2011 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726), wstrzymano Z. Z. wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku. Wnioskodawczyni pozostawała nieprzerwanie w zatrudnieniu u tego samego pracodawcy, zarówno bezpośrednio przed dniem przyznania prawa do emerytury, jak i po jej przyznaniu. Organ rentowy uznał więc, że jest zobowiązany do wstrzymania wypłaty emerytury z uwagi na nierozwiązanie przez ubezpieczoną stosunku pracy wskutek wejścia w życie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132) orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie zaś do art. 190 ust. 3 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Powyższy wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 roku. Z tym więc dniem wyrok wszedł w życie i z tym dniem art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych utracił moc obowiązującą. Natomiast do dnia 21 listopada 2012 roku obowiązywał Z. Z. i inne osoby, które znalazły się w takiej samej sytuacji, tj. nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 października 2011 roku. Zdaniem Sądu Okręgowego, argumenty, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego działa z mocą wsteczną od dnia 1 października 2011 roku nie mają prawnego uzasadnienia. W jego ocenie od momentu zawieszenia wypłaty świadczenia aż do dnia 21 listopada 2012 roku przepis uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją obowiązywał i należało go stosować. W tym też zakresie Sąd I instancji wskazał na art. 178 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji i ustawom. Sędzia, uznając nawet, że przepis jest niekonstytucyjny już od momentu jego uchwalenia, nie może odmówić jego zastosowania Sąd I instancji podkreślił bowiem, że kompetencje w zakresie stwierdzania niekonstytucyjności ustawy z ustawą zasadniczą posiada tylko Trybunał Konstytucyjny, co wynika z art. 188 ust. 1 Konstytucji. W niniejszej sprawie zaś rozstrzygnięcie wymagało zastosowania przepisów ustawowych. Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy jak w sentencji wyroku orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Z. Z. zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

- naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię w niniejszym stanie faktycznym art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132) przez błędne przyjęcie - nieuwzględniające art. 100 ust. 1 i art. 129 ust. 1 tejże ustawy, że skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku nie odnoszą się do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku,

- niewłaściwe zastosowanie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. skutkujące oddaleniem odwołania w sytuacji istnienia oczywistych podstaw do jego uwzględnienia.

Wskazując na powyższe zarzuty wnioskodawczyni wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji i wznowienie wypłaty emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku wraz z ustawowymi odsetkami.

W piśmie procesowym z dnia 5 listopada 2013 roku Z. Z. cofnęła odwołanie w niniejszej sprawie i wniosła o umorzenie postępowania (k. 34).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna.

W pierwszej kolejności należało stwierdzić, że skarżąca błędnie pojmuje motywy, które legły u podstaw zaskarżonego wyroku Sądu I instancji. Zdaniem Sądu Okręgowego, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt K 2/12 znajduje zastosowanie do sytuacji wnioskodawczyni. Odmowa zaś wznowienia wypłaty świadczenia za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku była spowodowana przyjęciem przez Sąd I instancji, iż powyższy wyrok Trybunału wywołuje skutki dopiero od jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw (ex nunc), co miało miejsce w dniu 22 listopada 2012 roku.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt K 2/12 (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1285, lex numer 1227132) orzekł, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 roku, Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w art. 6 dokonała zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych między innymi poprzez dodanie art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Uznany za niekonstytucyjny (zakresowo) przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nakazywał stosowanie między innymi wprowadzonego art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, tj. przed dniem 1 stycznia 2011 roku - przy czym w stosunku do takich emerytur miał być on stosowany od dnia 1 października 2011 roku.

Skutki zakresowej niekonstytucyjności art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw są takie, iż z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego

w Dzienniku Ustaw utracił on moc w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od dnia 1 stycznia 2011 roku lub przed dniem 8 stycznia 2009 roku.

Bezspornym w sprawie było, iż Z. Z. należy do kręgu osób, które prawo do emerytury nabyły w okresie od dnia 8 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku, kiedy nie było obowiązku rozwiązywania stosunku pracy. Wnioskodawczyni prawo do emerytury nabyła na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 2 września 2009 roku, od dnia 1 lipca 2009 roku.

Niewątpliwym jest, że w stosunku do wnioskodawczyni zapadły wyrok Trybunału Konstytucyjnego wywołuje bezpośrednie skutki prawne, przy czym zdaniem Sądu Apelacyjnego, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, są to skutki ex tunc.

Niekiedy przyjmuje się, że przepis traci moc ex tunc, a więc od początku, gdy już sam tryb uchwalania był wadliwy (por. Prawo Intertemporalne w Orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego - pod red. Ewy Łętowskiej i Konrada Osajdy; Biblioteka Sądowa – Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, str. 42). Orzecznictwo sądowe wydaje się jednak iść dalej w kierunku niestosowania przepisu niekonstytucyjnego także do stanów faktycznych mających miejsce, w czasie gdy nie dokonano jeszcze jego derogacji.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. z 1997 roku, Nr 78, poz. 483 ze zm.) orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady winna oznaczać, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma zatem generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady winna oznaczać, że przepis ten nie może być stosowany poczynając od daty jego uchwalenia. Wyrok Trybunału ma generalnie skutki retroaktywne, a przez to zachodzi konieczność ponownego rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2009 roku w sprawie o sygn. akt I CSK 379/08, OSNC 2009/12/172, lex numer 531567; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 roku, w sprawie o sygn. akt V CO 43/08, lex numer 564856; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 roku, w sprawie o sygn. akt II PK 42/06, lex numer 950622; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 listopada 2006 roku w sprawie II OSK 1349/05, lex numer 318307; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1999 roku w sprawie o sygn. akt I CKN 204/98, OSNC 2000/5/94; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1999 roku w sprawie o sygn. akt II CKN 632/98, lex numer 1231372; wyrok z dnia 7 grudnia 2000 roku w sprawie o sygn. akt III ZP 27/00, III ZP 27/00, OSNP 2001/10/331, lex numer 46059).

W tym miejscu należy również zauważyć, że na tle stanów faktycznych wywołanych utratą mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pojawiły się orzeczenia przyjmujące skutek retroaktywny wyroku Trybunału i wznawiające wypłatę świadczenia za okres od dnia 1 października 2011 roku, a zatem także za okres sprzed utraty mocy przez niekonstytucyjny przepis (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2013 roku w sprawie o sygn. akt II UK 372/12, lex numer 1350555, wyroki Sądu

Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 lutego 2013 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 41/13, lex numer 1280645 oraz z dnia 16 stycznia 2013 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 1079/12, lex numer 1264372).

Tym samym apelacja doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku, jednakże z innych względów, niż w niej podniesione.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny uznał cofnięcie odwołania za niedopuszczalne, jako że naruszało słuszny interes ubezpieczonej (art. 469 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.